

คำนำหนังสือรวมบทสัมภาษณ์
เสียงในความทรงจำ ของวรวจน์ พันธุ์พงศ์
สำนักพิมพ์ openbooks
คำนำโดย ปราบดา หยุ่น

คุณรู้จัก วรวจน์ พันธุ์พงศ์ ครั้งแรกเมื่อไหร่ อย่างไร

คุณวรวจน์นัดสัมภาษณ์ผมให้นิตยสาร *จีเอ็ม* เราพบกันค่าๆ บนถนนพระอาทิตย์ผมยังจำภาพนั้นได้แม่นยำมาก เรานั่งคุยกันที่โต๊ะของร้านร้านหนึ่ง เป็นโต๊ะที่ตั้งข้างถนน บนฟุตบาท

คืนนั้นคุณวรวจน์ใส่เสื้อสีอะไร

ผมจะไปจำได้ยังไงล่ะ

ก็คุณบอกว่าจำภาพคืนนั้นได้แม่นยำมาก

คุณเริ่มกวตืนเร็วไปหน่อยหรือเปล่า อยากดังหรือไง

โอเค-เอาเป็นว่า คุณมีความรู้สึกอย่างไรต่อคุณวรวจน์ในคืนนั้น

ที่แน่ๆ คือผมไม่ได้ตกหลุมรักเขา แต่เราคุยกันสนุกสนานดี

แค่นั้นเองหรือ

คุณจะทำอะไร คนเพิ่งเจอกันครั้งแรก ฝ่ายหนึ่งมาทำงาน ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ แค่คุยสนุกสนานผมก็ว่าประเสริฐแล้ว

คุณไม่ได้รู้จักถูกโฉลกเป็นพิเศษ หรือรู้สึกว่าจะได้รู้จักเขามากขึ้นในอนาคตเลยหรือ

ไม่เลย แต่นั่นเป็นข้อดี เพราะเท่าที่ผมคบเพื่อนมา คนที่สนิทกันจริงๆ และยิ่งรักใคร่ชอบพอดูติดต่อกันจนถึงทุกวันนี้ ล้วนเป็นคนที่ไม่คาดฝันว่าจะสนิทเอาเสียเลย เพื่อนสนิทที่รู้จักกันยาวนานที่สุดของผม ตอนเจอกันครั้งแรก ผมออกจะไม่ค่อยชอบชืหน้ามันด้วยซ้ำ อีกคนหนึ่งก็เหมือนกัน จำได้ว่ายังเอามันมาคืนหลังกับเพื่อนคนอื่นๆ (หัวเราะ)

สำหรับคุณวรวจน์ ผมไม่ได้คิดว่าจะติดต่อกัน แต่หลังจากนั้นไม่นาน เขาก็นัดสัมภาษณ์ผมอีก คราวนี้คุยกันนานกว่าคราวแรก ครั้นตรงกว่าคราวแรก และเป็นเวลากลางวัน ซึ่งอาจจะช่วยทำให้มองเห็นหน้าเห็นตากันชัดขึ้น มองเห็นแววตาชัดขึ้น แววตาของคุณวรวจน์ไม่มีร่องรอยของเล่ห์เหลี่ยม

ครั้งที่สองคุณวรวจน์ใส่เสื้อสีอะไร

เอาอย่างนี้ดีกว่า คุณอยากให้เสื้อของคุณเปรอะสีแดงมัย

ก็คุณบอกว่าครั้งที่สองเป็นตอนกลางวัน เห็นชัดขึ้น

เอามัย สีแดงๆ นะ

ถ้าอย่างนั้น คุณรู้สึกอะไรกับคุณวรวจน์เพิ่มขึ้นบ้างใหม่ในการเจอกันครั้งที่สอง

รู้สึกว่าเขาเป็นนักสัมภาษณ์ที่พูดน้อยมาก บางครั้งเขาจะหยุดคิดนาน ก่อนจะถามอะไรต่อ ซึ่งผมว่าเป็นบุคลิกขัดแย้งกับงานของเขา แต่ที่แปลกก็คือ ผมในฐานะผู้ถูกสัมภาษณ์ กลับอยากเปิดใจกับเขามากขึ้น

ต่างจากนักสัมภาษณ์ทั่วไป

ใช่-ผมว่าคุณวรวจน์ไม่ใช่สัมภาษณ์ที่เป็นลักษณะเพื่อนคุย ถึงแม้จะคุยถูกคอและต่อมุขตลกได้อย่างเฮฮา แต่ก็ไม่ใช่ความรู้สึกว่าคุยกับเขาแล้วเฟลิดเฟลิน ทว่าเขาเป็นนักสัมภาษณ์ที่จับประเด็นเก่ง หรือสามารถซักพาสมองของผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ไปในทิศทางที่ลึกซึ้ง น่าสนใจ พูดง่ายๆคือ

การสัมภาษณ์ของคุณวรพจน์สะท้อนด้านลึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ และทำให้ตัวตนของคนคนนั้นมีมิติ เป็นมนุษย์ เขาจะไม่ถามว่าใครใส่เสื้ออะไรแน่นอน

ที่สำคัญ งานสัมภาษณ์ของคุณวรพจน์ที่ตีพิมพ์ในนิตยสารเป็นงานที่ทำอย่างมีศิลปะ ผ่านการ กรองอย่างละเอียด ไม่ใช่สักแต่ว่าถอดเทปแล้วเขียนไปตามที่เทป้วนคำพูดออกมา หลายคนคิดว่า วิธีทำบทสัมภาษณ์ที่ "จริง" คือการถอดคำพูดของผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ละเอียดครบถ้วน แต่ผมไม่เห็น ด้วย ผมชอบวิธีของคุณวรพจน์ที่ให้เวลา พิถีพิถันในการเรียบเรียงคำตอบของคนให้มีประโยชน์กับ ผู้อ่าน เพราะคนเราไม่ได้อยู่ในภาวะ "เต็มที่" ทุกครั้งที่ให้สัมภาษณ์ใคร บางวันก็เรียบเรียงความคิด ได้ไม่ดีเท่าที่ควร แต่การสัมภาษณ์ของคุณวรพจน์คือการทำความเข้าใจตัวตนของคนที่เขาสัมภาษณ์ ซึ่งในแง่นี้ ผมเห็นว่าเป็นคุณสมบัติที่ทำให้เขาเป็นนักเขียนที่ดีด้วย ไม่ใช่แค่สัมภาษณ์ที่ดีเท่านั้น-เขา มีศิลปะในการถ่ายทอดคำพูดหรือความคิดของคนอื่น การอ่านบทสัมภาษณ์ของคุณวรพจน์จึง เปรียบเสมือนได้อ่านงานเขียนดีๆ ชิ้นหนึ่ง

คุณคิดว่าคุณวรพจน์เป็นนักเขียนมากกว่าเป็นนักสัมภาษณ์อย่างนั้นหรือ

จะว่าอย่างนั้นก็ได้อีก ผมว่าคุณวรพจน์เขียนหนังสือผ่านความคิดและประสบการณ์ของคนที่เขา ได้พบปะพูดคุย และในคำสัมภาษณ์ของคนอื่นก็มีตัวตนของคุณวรพจน์แฝงอยู่ นี่คือนิยามของการ ทำงานศิลปะ เขาไม่ได้เป็นเพียงสื่อกลางระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์กับคนอ่าน เขาไม่ได้มีมือหือโซนี่หรือพา นาโซนิกแปะอยู่บนหน้าผาก ไม่ใช่แค่เครื่องเทปบันทึกเสียง

บางคนในแวดวงนิตยสารยกให้คุณวรพจน์เป็นนักสัมภาษณ์มือหนึ่งขณะนี้ คุณเห็นด้วยไหม

(กระซิบ) ผมไม่อยากให้เขาเหลิง และไม่อยากให้นักสัมภาษณ์คนอื่นหมั่นไส้เขา ผมว่าตัด คำถามนี้ออกไปเถอะ

คุณเห็นด้วยไหมว่าคุณวรพจน์เป็นนักสัมภาษณ์ฝีมือดีอันดับต้นๆ ของวงการหนังสือยุคนี้

เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน ผมชอบเขามากกว่าคุณหลายร้อยเท่า

จากที่เคยเจอกันเพราะการทำงาน คุณวรพจน์เป็นคนสัมภาษณ์ คุณเป็นคนถูกเขาสัมภาษณ์ กลายมา เป็นเพื่อนและผู้ร่วมงานกัน คุณรู้สึกอย่างไรต่อความเป็นคุณวรพจน์ในด้านส่วนตัว

ผมรู้สึกเชื่อใจคุณวรพจน์ เชื่อใจในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเรื่องงานหรือเรื่องมิตรภาพ คุณสมบัติอีก อย่างของคุณวรพจน์ที่มีอิทธิพลต่อผมมาก คือเขารักษาสัมพันธ์กับคนที่เขาชื่นชมและเห็นว่าเป็นคนดี การได้พบเจอเพื่อนฝูงของคุณวรพจน์ ทำให้ผมได้รู้จักคนดีเพิ่มมากขึ้นในชีวิต ซึ่งนั่นมีคุณค่ากว่าเรื่อง งานมหาศาล

คนดีที่ว่าเป็นอย่างไร คุณใช้อะไรตัดสินว่าใครสักคนเป็นคนดี

คนดีสำหรับผมไม่ใช่คนเข้าวัดหรือคนเก่งกาจ แต่ผมหมายถึงเป็นคนที่ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่คิด ชับซ้อนเรื่องมิตรภาพ ไม่คิดหวังผลประโยชน์จากเพื่อนฝูง ไม่เอาเรื่องธุรกิจมาพัวพันกับความเป็น เพื่อน คนที่ไปเที่ยวด้วยกันเพื่อความสุขทางจิตใจ เป็นเรื่องของชีวิตประจำวัน แบ่งปันความสุขและ ทุกข์ให้กันได้ แต่อีกคุณสมบัติส่วนตัวของคุณวรพจน์ที่ผมชอบ คือเขาไม่เคยแบ่งปันความทุกข์ให้ เพื่อน

ดูจากภายนอก คุณกับคุณวรพจน์ไม่น่าจะสนิทสนมกันได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพื้นฐานครอบครัว หรือ เรื่องภาพลักษณ์

คุณหมายความว่าเราหล่อไม่เท่ากันใช่ไหม

เปล่าๆ ผมหมายความว่า ในสายตาบางคน คุณวรพจน์จะเป็นแนวเพื่อชีวิต ฟังเพลงคาราบาว แต่งตัวขอมซ้อ ไม่ใช่เด็กเรียนนอก ในขณะที่คุณเป็นอีกแบบ จบจากอเมริกา บ้านมีฐานะดีอยู่แล้ว ถึงจะพยายามทำตัวสมถะ แต่ก็ไม่ใช่แนวต่อสู้ชีวิต ไม่ใช่แนวลูกทุ่ง

คุณหลอกดำผมนี้หว่า

เปล่า—แต่นั้นคือภาพลักษณ์ที่บางคนอาจจะมอง

คุณไปถามคุณวรพจน์ได้เลย คุณรู้มั๊ยว่าผมเป็นคนที่สามารถเลียนเสียงเทียร์ร้องเพลง "นางงามตุ๊กกระจก" ได้ดีที่สุดในโลก

แล้วมันเกี่ยวอะไรกับคำถามของผม

ไม่เกี่ยว ผมแค่อยากอวด

คุณจะตอบคำถามไหม

สิ่งที่ทำให้ผมกับคุณวรพจน์เป็นเพื่อนกันได้ อาจเป็นเพราะเราไม่ค่อยสนใจเปลือกภายนอกพวกนั้น หน้าซ้ำ เรายังสามารถเอาเปลือกพวกนั้นมาหยอกล้อกันซ้ำๆ ได้เสมอ รายละเอียดของชีวิตบางอย่างไม่ได้บอกถึงตัวตนของคนได้ไปเสียหมด เราเลือกที่จะใจแคบหรือใจกว้างได้ ผมว่าการที่คุณวรพจน์ต้องพบเจอคนหลายแบบในหน้าที่การงานของเขา ตั้งแต่ชานาไปจนถึงเศรษฐีพันล้าน ไปถึงพระคงทำให้เขาเห็นว่าสาระของมนุษย์ไม่ได้อยู่ที่ตัวเลขในบัญชีธนาคาร หรืออยู่ที่ว่าคุณถือศีลห้าได้หรือเปล่า หรืออยู่ที่ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบมา หรือชื่อพ่อชื่อแม่ มันอยู่ที่ว่าใครมีพฤติกรรมแบบไหนมากกว่า ผมก็รู้สึกแบบนั้น เฉกเช่นที่ผมเชื่อว่า เพื่อนรักของผมทุกคนก็รู้สึกเช่นนั้น

คุณใช้โทรศัพท์มือถือ ในขณะที่คุณวรพจน์ไม่ใช้ อย่างนี้บ่งบอกอะไรไหม

บ่งบอกว่าเมื่อใดที่คุณวรพจน์ต้องใช้มือถือ เขาก็ต้องยืมของผม

คุณคิดว่างานสัมภาษณ์และงานเขียนของคุณวรพจน์ต้องการสื่ออะไร

ขอโทษเถอะ ผมว่าคุณเป็นนักสัมภาษณ์ที่แย่มากๆ นี่เป็นคำถามตามสูตรที่แสนจะเขยและไร้ประโยชน์ที่สุด

เอาอย่างนี้—คุณคิดว่าคนอ่านจะได้อะไรจากงานของคุณวรพจน์

หนึ่งคือ คนอ่านจะได้เห็นภาพสะท้อนของด้านต่างๆ ในความเป็นมนุษย์ แต่ที่มากกว่านั้น ผมคิดว่าคุณวรพจน์เป็นผู้ให้ความสำคัญกับ "คุณภาพชีวิต" มากที่สุดคนหนึ่ง ตัวหนังสือของเขาไม่ได้มุ่งสอนหรือยึดยึดยึดอุดมคติใดๆ ให้คนอ่าน แต่ก็แฝงการแนะนำไว้อย่างแนบเนียน คุณภาพชีวิตในที่นี้มิใช่เรื่องฐานะหรือความสำเร็จ แต่เป็นการแสวงหาความสุขและความพอดีในชีวิตของแต่ละคน ไม่ว่าจะสื่อผ่านบุคคลต่างๆ ที่คุณวรพจน์เลือกสัมภาษณ์ หรือผ่านการเรียงร้อยถ้อยคำจากตัวของเขาเอง งานของคุณวรพจน์มีความเป็น "คู่มือมนุษย์" อยู่ไม่น้อยไปกว่างานเขียนธรรมะหรืองานปรัชญาของนักคิดทั่วโลก ถ้าคุณอ่านและชอบงานของคุณวรพจน์ คุณจะไม่มีวันเชื่อว่าการ "สร้างหนี้" สามารถนำความเจริญมาให้คุณได้ คุณจะไม่มีวันคิดว่าการเป็นเจ้าของธุรกิจพันล้านคือความน่าภาคภูมิใจในชีวิต และคุณก็จะกระดากอายตัวเองเมื่อวันใดวันหนึ่งคุณเกิดมีพฤติกรรมปลิ้นปล้อนตลบตะแลงทำลายและทำร้ายเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่ว่าจะโดยวิธีใด

คุณวรพจน์เป็นคนดีขนาดนั้นเชียว

เปล่า—ก็ไม่ค่อยดีนักหรอก

ไม่ตัวอย่างไรบ้าง

อันนี้ผมไม่รู้รายละเอียด คุณต้องไปสัมภาษณ์ภรรยาและลูกสาวของเขาเอง

สุดท้ายนี้ คุณอยากฝากอะไรถึงคนอ่านงานของคุณวรพจน์บ้าง

คุณพูดจริงหรือ นี่คือนิยามปิดท้ายของคุณจริงๆ หรือ

ทำไมล่ะ

ผมให้สัมภาษณ์มาไม่น้อยในช่วงสี่ห้าปีที่ผ่านมา คุณรู้มั๊ยว่าผมถูกขอของฝากมากี่ครั้งแล้ว

มันหนักหนานักหรือใจที่จะตอบ

ผมฝาก (เซนเซอร์) ให้คุณก็แล้วกัน

อ้าว ทำไมคุณพูดอย่างนั้นล่ะ ผมถามคุณดีๆ นะ

ผมละเอียดแต่มีสีแดงให้เสียคุณจริงๆ นี่หรือที่ว่าถามดี คุณรู้ความหมายของคำว่า "ถามดี" หรือเปล่า

มันเป็นยังไงล่ะ

คุณต้องไปถามคุณบรรพจน์